

Midden-West-Vlaanderen zet in op detailhandel

oktober 2017

Wat doet een regio ...

- Met de laagste oprichtings- en stopzettingsgraad in detailhandel van (West-)Vlaanderen?
- Met een beperkte stijging in het aantal actieve ondernemingen in detailhandel?
- Met een daling van het aantal zelfstandigen in kleinhandel?
- Met de toename van e-commerce?

Partnerschap: Samenwerkingsverband versterkt socio-economisch streekbeleid Midden-West-Vlaanderen

Deze nota kadert binnen uitdaging 2 'Het economisch aantrekkelijk houden én versterken van Midden-West-Vlaanderen' van het ESF-project 'Samenwerkingsverband Versterkt Socio-economisch Streekbeleid Midwest' en stelt een aantal projecten en acties voor om het commerciële weefsel in Midden-West-Vlaanderen te ondersteunen.

Context: de regio Midwest is in beweging

De regio Midden-West-Vlaanderen kent, net als andere regio's in Vlaanderen, **belangrijke evoluties op het vlak van intergemeentelijke en regionale samenwerking.**

We denken hierbij in het bijzonder aan de volgende **twee bewegingen**:

- De voorbije jaren vormde zich een interlokale vereniging van 17 gemeenten, de **ILV Associatie Midwest**, die eind 2017 verder verzelfstandigd wordt tot een dienstverlenende vereniging (DVV) met rechtspersoonlijkheid.
 - ⇒ 16 van de 17 gemeenten van de arrondissementen Roeselare en Tielt zullen deel uitmaken van de DVV Midwest. Enkel de gemeenteraad van Dentergem besliste om niet deel te nemen.
- De socio-economische streekwerking via RESOC/SERR Midden-West-Vlaanderen wordt sinds het **vernieuwd streekbeleid** (2015) van Minister Muylers niet langer structureel betaald vanuit de Vlaamse overheid (wel nog vanuit de provincie West-Vlaanderen).
 - ⇒ In plaats van de structurele betoelaging, voorziet de Vlaamse overheid de mogelijkheid van projectmatige financiering via de ESF-call 'Versterkt Streekbeleid'. Deze nieuwe financieringslijn is gekoppeld aan een sterker initiatief vanuit de lokale besturen. Op die manier krijgen de gemeenten meer als vroeger een centrale rol in het socio-economisch streekbeleid.

Dit project situeert zich met andere woorden op een interessant **scharniermoment**: enerzijds de beweging van besturen in Midwest om sterker intergemeentelijk samen te werken, anderzijds de herpositionering van het socio-economisch streekbeleid.

Tegelijk spelen in de achtergrond ook nog andere actuele en relevante bestuurlijke evoluties over de bestuurlijke schaal van gemeenten (vrijwillige fusie) en de herpositionering van de provincies.

Samenwerkingsverband Versterkt Socio-economisch Streekbeleid Midwest

In 2015 - 2016 maakte de regio Midden-West-Vlaanderen werk van het herdenken van een vernieuwend en vooral meer activerend socio-economisch streekbeleid. Dat resulteerde in de indiening en goedkeuring in januari 2017 van het ESF-dossier '**Samenwerkingsverband Versterkt Socio-economisch Streekbeleid Midwest**'.

Hiermee scharen 16 lokale besturen (via de ILV Associatie Midwest - Midwestoverleg), de provincie West-Vlaanderen, de sociale partners (ACV, ABVV, VOKA, UNIZO en Boerenbond), VDAB, WVI, RESOC Midden-West-Vlaanderen en de POM West-Vlaanderen zich de komende jaren achter de realisatie van een ambitieus en actiegericht samenwerkingstraject inzake de socio-economische ontwikkeling van de regio Midwest.

Met het ESF-project wil de regio **2 grote uitdagingen** aanpakken:

- ⇒ *Uitdaging 1: Creatie van een groter draagvlak op lokaal en interlokaal beleidsniveau om de gekende/erkende regionale socio-economische uitdagingen om te zetten in een daadkrachtig én actiegericht socio-economisch Streekbeleid; geformuleerd in een breed bekrachtigde Streekagenda.*

Lokale besturen moeten sterker nadenken over wat hen bindt op socio-economisch vlak, en hoe ze de economische sterkmakers/troeven van de streek eenvormig en actief (mee) kunnen uitdragen (zowel intern als extern). Bedoeling is een gedragen streekagenda op te maken en uit te voeren voor de periode 2019 - 2024.

- ⇒ *Uitdaging 2: Het economisch aantrekkelijk houden én versterken van Midden-West-Vl.*

Hoe versterkt het industriële, ondernemende Midden-West-Vlaanderen zijn economische troeven als welvarende en competitieve regio én hoe geven we iedereen de kans om daar aan mee te werken?

Deze brede socio-economische uitdaging laat zich concreet vertalen in **3 grote actielijnen**:

- *Stimuleren van (inclusief) ondernemerschap in Midden-West-Vlaanderen.*
- *Integrale aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt door het maximaal integreren en activeren van maatschappelijk, kwetsbare doelgroepen in een gepaste job.*
- *Zuurstof en toekomst geven aan de handelsetonomie en aan de lokale diensten.*

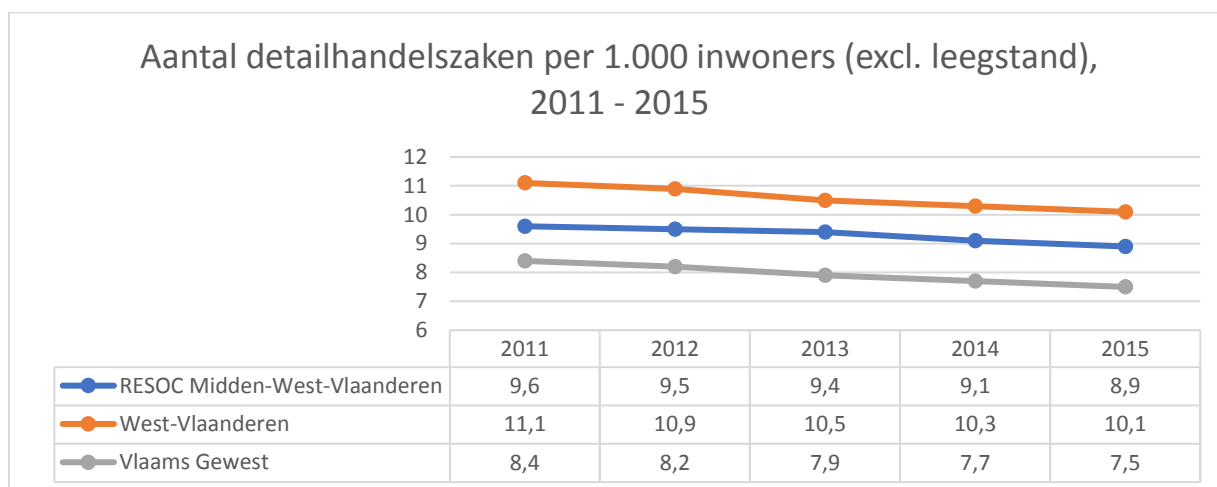
Om tegemoet te komen aan de hierboven geformuleerde, prioritaire socio-economische uitdagingen opteert de regio voor een resultaatgerichte aanpak via **twee sporen**:

- *Het uitwerken van een socio-economische streekagenda voor Midden-West-Vlaanderen onder begeleiding van een externe procesbegeleider, nl. Idea Consult.*
- *Het opzetten en uitvoeren van concrete acties.*

De twee sporen worden steeds gevoed en uitgebouwd in nauwe samenspraak met het Midwestoverleg/ILV Associatie Midwest, het RESOC en andere relevante partners.

Detailhandel in de regio Midden-West-Vlaanderen. Enkele parameters uitgelicht.

❖ Hoeveel detailhandelszaken kent de regio?

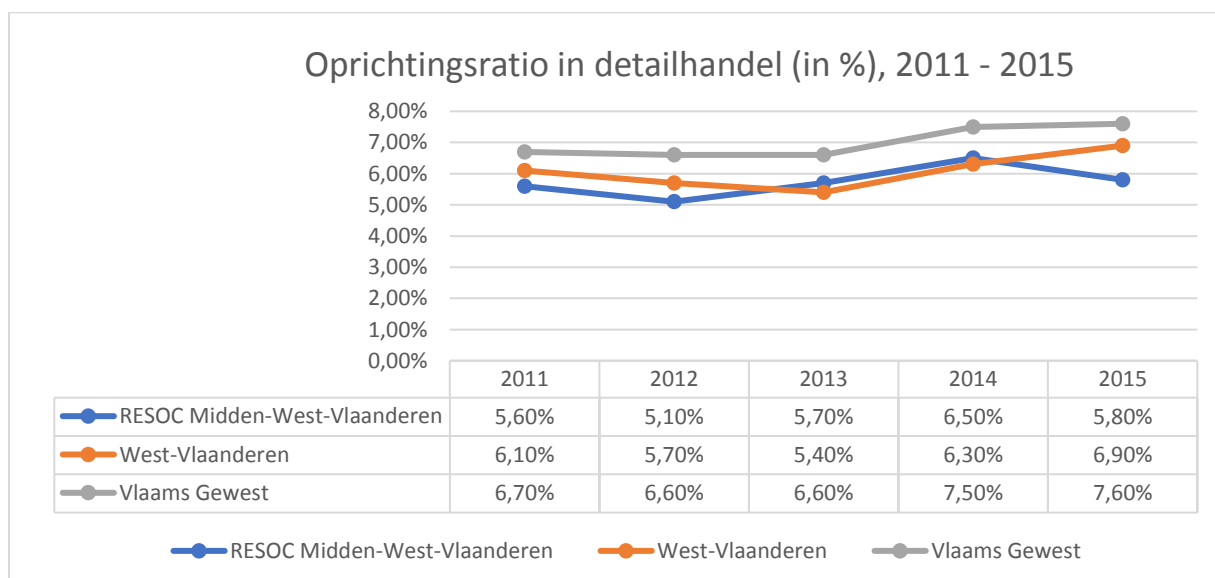
Grafiek 1. Aantal detailhandelszaken per 1.000 inwoners (excl. leegstand), 2011 – 2015 (m.u.v. Dentergem)

Bron: POM West-Vlaanderen, Afdeling DSA. Verwerking: RESOC Midden-West-Vlaanderen

De regio Midden-West-Vlaanderen heeft minder detailhandelaars per 1.000 inwoners dan er in de provincie zijn. Voor zowel de regio, de provincie als voor Vlaanderen neemt het aantal detailhandelszaken af.

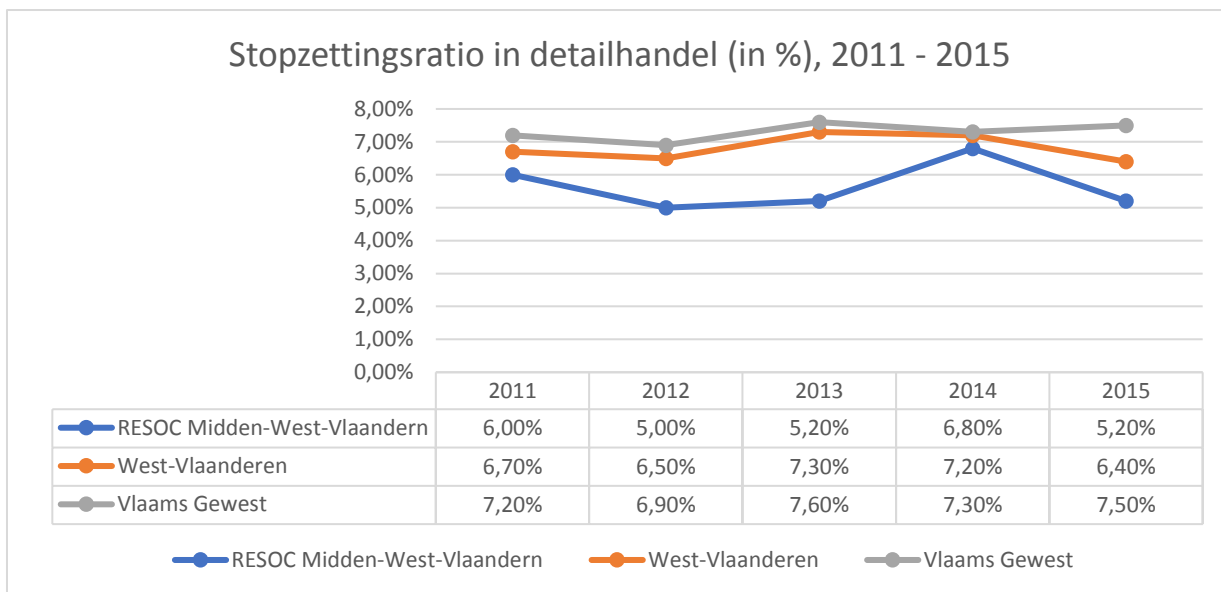
❖ Oprichtings- en stopzettingsratio

De oprichtingsratio geeft het aantal oprichtingen weer, in procent, ten opzichte van het aantal actieve ondernemingen. Terwijl de stopzettingsratio procentueel het aandeel stopgezette ondernemingen weergeeft t.o.v. het aantal actieve ondernemingen.

Grafiek 2. Oprichtingsratio in detailhandel (in %), 2011 – 2015 (m.u.v. Dentergem)

Bron: POM West-Vlaanderen, Afdeling DSA. Verwerking: RESOC Midden-West-Vlaanderen

Grafiek 3. Stopzettingsratio in detailhandel (in %), 2011 – 2015 (m.u.v. Dentergem)
Bron: POM West-Vlaanderen, Afdeling DSA. Verwerking: RESOC Midden-West-Vlaanderen

De regio Midden-West-Vlaanderen kent in 2015 een lagere oprichtingsratio in detailhandel (5,80%) dan de provincie West-Vlaanderen (6,90%) en het Vlaams Gewest (7,60%). Anderzijds kent Midden-West-Vlaanderen wel het laagste percentage stopzettingen (5,20%).

❖ Evolutie van het aantal actieve ondernemingen in detailhandel

Evolutie van het aantal actieve ondernemingen in detailhandel, 2011 - 2015										
Actieve ondernemingen						Evolutie				
	2011	2012	2013	2014	2015	31/12/11-31/12/12	31/12/12-31/12/13	31/12/13-31/12/14	31/12/14-31/12/15	31/12/11-31/12/15
RESOC MIDDEN-WVL	2.140	2.130	2.141	2.134	2.148	-0,47%	0,51%	-0,33%	0,65%	0,36%
WEST-VLAANDEREN	11.953	11.818	11.593	11.477	11.526	-1,14%	-1,94%	-1,01%	0,43%	-3,66%
VLAAMS GEWEST	53.472	53.047	52.411	52.174	52.208	-0,80%	-1,21%	-0,45%	0,07%	-2,39%

Tabel 1. Evolutie van het aantal actieve ondernemingen in detailhandel, 2011 – 2015 (m.u.v. Dentergem)
Bron: POM West-Vlaanderen, Afdeling DSA. Verwerking: RESOC Midden-West-Vlaanderen

De regio Midden-West-Vlaanderen kent een relatief, stabiele evolutie inzake het aantal actieve ondernemingen. Er is een zéér beperkte groei (0,36%) op te merken voor de periode 2011 – 2015. De provincie West-Vlaanderen (-3,66%) en Vlaanderen (-2,39%) kennen een terugval in de periode van 2011 – 2015.

❖ **Evolutie van het aantal zelfstandigen in de kleinhandel**

Evolutie van het aantal zelfstandigen in de kleinhandel (in %), 2011 - 2015					
	Evolutie 31/12/11- 31/12/12	Evolutie 31/12/12- 31/12/13	Evolutie 31/12/13- 31/12/14	Evolutie 31/12/14- 31/12/15	Evolutie 31/12/11- 31/12/15
RESOC MIDDEN-WVL	-0,88%	-1,38%	-0,38%	-0,21%	-2,85%
WEST-VLAANDEREN	-1,17%	-1,64%	-0,53%	-0,75%	-4,09%
VLAAMS GEWEST	-1,40%	-1,93%	-1,23%	-0,66%	-5,22%

Tabel 2: Evolutie van het aantal zelfstandigen in de kleinhandel (in %) (Nace-Bel 47), 2011 – 2015 (m.u.v. Dentergem)
Bron: POM West-Vlaanderen, Afdeling DSA. Verwerking: RESOC Midden-West-Vlaanderen

De evolutie van het aantal zelfstandigen in de kleinhandel voor de periode 2011 – 2015 daalt en dit voor zowel de regio als voor (West-)Vlaanderen. Midden-West-Vlaanderen kent evenwel een beperkte daling in 2014 (-0,38%) en 2015 (-0,21%).

❖ **Data over de Belgische B2C e-commerce**

Overzicht van beschikbare data over de Belgische B2C e-commerce, 2015-2016			
	2015	2016	2015-2016
Online bestedingen	8,24 biljoen euro	9,08 biljoen euro	+10%
Aantal online aankopen	80,9 miljoen stuks	85,2 miljoen stuks	+5%
Aandeel online aankopen in de hele markt	14%	16%	+2%

Tabel 3: Overzicht van beschikbare data over de Belgische B2C e-commerce, 2015 – 2016
Bron: BeCommerce Market Monitor¹. Verwerking: RESOC Midden-West-Vlaanderen

In België is e-commerce in opmars. Dit blijkt uit:

- de stijging van het aantal online bestedingen.
- de stijging van het aantal online aankopen.
- de stijging van het marktaandeel van online aankopen.

¹ De BeCommerce Market Monitor is het benchmarkonderzoek naar online consumentenbestedingen in België en wordt ieder kwartaal uitgevoerd.

❖ De regio-specifieke sterktes en aandachtspunten samengevat

Sterk punt

- Midden-West-Vlaanderen kent het laagste aantal stopzettingen van (West-)Vlaanderen.

Aandachtspunten

- De regio blijft relatief stabiel in de evolutie van het aantal actieve ondernemingen in detailhandel t.a.v. (West-)Vlaanderen.
- Per 1.000 inwoners zijn er gemiddeld 8 detailhandelszaken voor de regio, maar dit aantal daalt.
- De regio kent het laagste aantal oprichtingen van (West-)Vlaanderen.
- Het aantal zelfstandigen in de kleinhandel blijft afnemen, hoewel de afname voor de regio en Vlaanderen beperkter wordt.
- Het aandeel van e-commerce² stijgt.

Conclusie

Uit bovenstaande analyse blijkt dat er naar de toekomst toe blijvend werk moet gemaakt worden om het commercieel weefsel verder te ondersteunen.

De **2 grote uitdagingen** zijn:

- Het ondersteunen en stimuleren van het commercieel weefsel om de commerciële uitstraling en attractiviteit van de regio te verzekeren en te bestendigen.
- Uitdragen (zowel intern als extern) dat Midden-West-Vlaanderen een economisch, performante regio is.

² Hier gaat het om het aandeel van e-commerce in heel België. De cijfers op Vlaams, provinciaal en regionaal niveau zijn niet voorhanden.

En nu?! Actie ondernemen!

- **Actie: Disseminatie Feitenfiches Detailhandel.**

De Feitenfiche Detailhandel biedt een gedetailleerd overzicht, waarin lokale besturen de (economische) aantrekkelijkheid van hun handelscentrum of bedrijvige kern kunnen nagaan en toetsen.

Concreet geven deze feitenfiches voor de lokale beleidsmakers socio-demografische data, een zicht op de koopkracht van de inwoners en de tewerkstelling binnen detailhandel en een zicht op het aanbod en de koopstromen. Als dusdanig leggen de fiches trends, knelpunten en kansen bloot voor het detailhandelsbeleid.

Stand van zaken: deze actie is uitgevoerd.

De feitenfiches werden op 28 augustus 2017 naar alle lokale besturen uit Midden-West-Vlaanderen verstuurd.

In 2018 kan deze disseminatie hernomen worden, gezien de positieve feedback van de lokale besturen.

- **Actie: Disseminatie van het online platform Bizlocator.**

[Bizlocator](#), een initiatief van VLAIO, ORIS, CIB en V-ICT-OR³, is een online platform voor economisch vastgoed, waar vraag en aanbod van leegstaande winkelpanden, zaken en economisch vastgoed elkaar kunnen vinden.

De ultieme doelstelling is om leegstand in de steden/gemeenten terug te schroeven, door ondernemers en aanbieders van bedrijfspanden, kantoren en pop-up vastgoed met elkaar in contact te brengen via lokale besturen. Via het platform BizLocator kunnen ondernemers gratis online op zoek gaan naar een passende locatie.

De informatie op het platform biedt de mogelijkheid aan lokale besturen om kennis op te doen over de vraag naar en het aanbod van leegstaande panden zonder zelf tijd of geld te moeten investeren in registratie en inventarisatie.

Voor lokale overheden is BizLocator niet enkel een ondernemingsvriendelijke dienstverlening, maar ook een instrument ter ondersteuning van het ruimtelijk-economisch beleid.

Stand van zaken: de infosessie BizLocator wordt gekoppeld aan de bijeenkomst van de Atelier Lokale Economie, Intervisiegroep Economie-Midwest en WG Detailhandel op 11 oktober 2017.

- **Actie: Meetinstrument Centrumbeheer.**

Het praktisch uitgewerkt meetinstrument 'Centrumbeheer' is een handige tool om de gemeentebesturen te ondersteunen bij de ontwikkeling van een beleid ten behoeve van de (economische) aantrekkelijkheid van hun centrum of kern.

Het is eveneens nuttig als benchmarking. Het maakt een onderlinge vergelijking van gemeentelijke centra mogelijk, waardoor men kan leren uit ervaringen van omliggende en/of gelijkaardige gemeenten.

³ VLAIO (Vlaams Agentschap voor Innoveren en Ondernemen), CIB Vlaanderen (federatie van vastgoedmakelaars en – professionals), ORIS (dochterorganisatie met informatie-oplossingen naar de vastgoedsector), V-ICT-OR (ledenorganisatie binnen de lokale overheid betrokken bij ICT en informatiemanagement).

Ook in het kader van streekontwikkeling kan het nuttig zijn om een centrum te positioneren op subregionaal niveau (zelfstandigheid, onafhankelijkheid, invloedsferen, ...).

Het project 'Procesbegeleiding bij de toepassing van het meetinstrument centrumbeheer' werd onder impuls van de Provincie West-Vlaanderen en i.s.m. ERSV West-Vlaanderen vzw in 17 West-Vlaamse gemeenten uitgevoerd in 2007-2009.

Ondanks het aanreiken van een praktisch uitgewerkt meetinstrument, blijft het toepassen ervan op het eigen centrum voor veel lokale besturen evenwel nog te veel inspanningen vragen. Niet alle lokale besturen zijn even vertrouwd met het opmaken van inventarissen, het opvragen van statistieken, het invullen van indicatoren en verwerken van enquêtes.

Hierbij wil RESOC Midden-West-Vlaanderen nagaan of er vraag is van de lokale besturen naar een eerste toepassing of actualisatie van het Meetinstrument Centrumbeheer.

Stand van zaken: de actie is nog niet opgestart.

- **Actie: De groentesector in de vitrine.**

Aan de hand van een tijdelijke pop-up tour in de stadskern wordt het brede publiek op een creatieve manier geïnformeerd over de voornaamste schakels in agro-voedingssector. Beleving staat hierbij centraal.

Concreet worden in de stad enkele leegstaande (commerciële) panden tijdelijk (bv. tijdens een weekend in de Week van de Smaak 2018) uitnodigend ingekleed en ingevuld waarbij elk pand een relevante schakel uit het agro-voedingsproces uitlicht. Bijvoorbeeld:

- Pand 1: landbouw vroeger en nu,
- Pand 2: verwerking vroeger en nu,
- Pand 3: bereiding/consumptie (proeven van diverse bereidingswijzen).

We beogen een breed socio-economisch verhaal over de agro-voedingssector te brengen waarbij kunst en cultuur een ideale geleider zijn. In de verschillende panden kunnen de bezoekers deelnemen aan workshops, crea-ateliers, actieve demo's, ...

Naar haalbaarheid toe lijken twee pop-up tours mogelijk: bv. in Roeselare en Izegem met mogelijks volgende rode draad:

- Izegem: 'Van aardappel tot friet'-route.
Roeselare: een route rond de 'groenteverwerking'.

Dit voorstel biedt mogelijkheden om de troeven van de agro-voedingssector en de lokale bedrijven mee te helpen uitdragen, de beeldkwaliteit van de winkelbuurt op te krikken, alsook de leegstand op een positieve manier onder de aandacht te brengen.

Stand van zaken: in voorbereiding.

In overleg met de Erfgoedcel TERF, OC West, stad Izegem en stad Roeselare.

- **Actie: Uitrol Commerciële Inspiratie.**

Via het project 'Commerciële Inspiratie' worden gevestigde handelaars/ondernemers gestimuleerd om na te denken over (de rol van) hun fysieke zaak en het winkelen in de toekomst.

Met het oog op het uitdragen van de goede praktijken m.b.t. commerciële innovatie werd van gedachten gewisseld over een aantrekkelijke disseminatie-formule. Daarbij wordt gedacht aan een

'commerciële innovatie toer / retail safari' waarbij ontdekken, leren, inspireren en netwerken centraal staan (cf. de actie [Starters' on Tour](#)⁴).

Concreet kunnen op zo'n 'commerciële innovatie toer' de deelnemende handelaars een 3 à 4-tal projecten gaan bezoeken gekoppeld aan het volgen van een aantal workshops rond actuele topics waarbij sterke en diverse verhalen op een creatieve en innovatieve manier worden getoond. Het valt te bekijken of een concept voor de toer via een crealink zou kunnen uitgewerkt worden.

Stand van zaken: de actie is nog niet opgestart.

- **Actie: Regiocommunicatie**

Onze regio Midden-West-Vlaanderen kan zich op economisch vlak nog meer profileren door het commercieel weefsel meer zuurstof en toekomst te geven.

Via kleinschalige acties worden (toekomstige) bewoners, bezoekers, bedrijven en bollebozen geïnformeerd over de troeven, kansen en mogelijkheden van deze ondernemende en economisch performante regio.

Concreet:

- Dagdagelijkse berichtgeving via de RESOC-facebookpagina.
- Periodieke nieuwsbrieven en nieuwsflitsen.
- Opstart van een bedrijvenketting van detailhandelaars ter versterking van de sociale cohesie en netwerking.

Stand van zaken: in uitvoering.

⁴ Starters on Tour is een evenement georganiseerd door Actie voor Starters, waarbij ondernemers de kans krijgen om inspirerende bedrijven te bezoeken en hen kennis laten maken met hun eigen verhaal.